

ker je v drugem delu prenesel dejanje na domača tla v mesto Sirmij, bodo čitali naročniki s še večjim zanimanjem. Pisatelj kaže lep dar za zgodovinske povesti in upamo, da ga še večkrat srečamo na tem polju.

2. **Čovjek snuje, Bog odredjuje.** Pripovijest iz seoskoga života. Napisao Dragutin Jovan. — 80. str. 140. — Pisatelj, zagrebški učitelj, nam je podal povest iz kmečkega življenja in opisal dva Bartolićeva sina: dobrega in marljivega Pavla in lahkomišljenega Franja. Ker hoče Pavel vzeti ubogo deklico, mora iz hiše, ali Bog ga ne zapusti. Franjo se pa oženi z bogato ali ničemnurno Jago, zapravlja očetovo domovino, pada vedno bolj in nazadnje žalostno umrje. Pavel se zopet vrne na očetov dom, in oče še za časa popravi, kar je zakrivil s svojo trmoglavostjo. Povest se čita gladko, vendar se pisatelju pozna, da mu niso znane vse podrobnosti kmetijskega življenja.

3. **Pripovijesti iz hrvatske povijesti.** IV. dio. Napisao dr. Rudolf Horvat. 80. str. 146. — „Društvo sv. Jeronima“ je izdalo že v prvih letih svojega življenja hrvaško zgodovino, katero je za ljudstvo priredil Šime Balenović. L. 1886. je začelo izdajati „Pripovijesti iz hrvatske povijesti“, katerih je tri snopiče prav mično in popularno napisal znani hrvaški zgodovinar prof. Vjekoslav Klaić. Ker se je ta pisatelj posvetil pisanju velike hrvaške zgodovine, nadaljuje njegove „Pripovijesti“ dr. Rudolf Horvat. V tem snopiču je opisal največ junake, kateri so se proslavili v bojih s Turki, začenja s Španjolci v Zagrebu (l. 1528.), a završuje s smrtjo Nikole Zrinjskega. (l. 1566.) Ljudstvo bo gotovo z veseljem sprejelo slavno svojo zgodovino, posebno ker se je pisatelj trudil, da piše poljudno.

4. **Danica.** Koledar i ljetopis društva sveto-jeronimskoga za god. 1903. — 80. str. 243. — „Danica“ je tiskana letos v 45.000 iztiskih in prinaša obilo daljših in krajših spisov poučne in zabavne vsebine, Posebej omenjam, članka dr. S. Bosanca: „Marko Marulić, otac hrvatskoga umjetnoga pjesništva“, v katerem je pisatelj v kratkih potezih opisal znamenitosti in zasluge slavnega Marulića. Vsak čitatelj najde v „Danici“ obilo zanimivega gradiva, ki mu bo zabavalo in blažilo srce. Da bi le „Danica“ našla obilo čitateljev in iztisnila razne druge koledarje, v katerih se ne pazi toliko na vsebino!

„Društvo sv. Jeronima“ je imelo v preteklem letu 15.539 članov in 341.435 K 51 h imetka. Prihodnje leto izda razen „Danice“ še sledeče snjige: 1. „Nasljeduj Krista“ v

prevodu dr. Bosanca, 2. „Prirodni zemljopis“ dr. M. Šenoe in 3. drugi zvezek Kosmákovih: „Slik iz svakidanjeg života“. Naj bi koristno društvo v dobi slovanske vzajemnosti našlo tudi med Slovenci obilo članov in prijateljev!

Janko Barlè.

ČEŠKA.

Boh. Adámek: **Horské ovzduší.** Básně. V Praze. 1902. Nákladem Fr. Šimáčka. Cena 2 K. — Boh. Adámek ni plodovit češki pesnik. Na slovstveno polje je stopil l. 1869. s pesmijo „Kytíčka“, pozneje je zložil dve drami „Salomena“ in „Heralť“. Po velikem uspehu svojih dram je obmolnil in samo pri raznih slavnostnih prilikah se je njegovo ime pokazalo pod nekaterimi pesmimi. A pesnik je v svojem planinskem Tuskulu na tihem delal. L. 1900. je predložil v rokopisu „Češki Akademiji“ gori navedeno zbirko, katera je bila obdarovana s Pippich-Havelkovo nagrado. Zbirka je izšla zdaj v založništvu Fr. Šimáčka v Pragi. Pesnik sam pravi o svoji knjigi: „Knjiga pesmi zasleduje ozračje planinskega kraja, našega kraja. Ni zadovoljna samo s potezami in zunanji barvami, temveč seza na dno same duše značilnega kraja.“ S temi besedami je pesnik sam zadosti označil svoje najnovejše poezije. In kar je hotel v svoje delo položiti, to je v resnici položil vanj. Iz zbirke diši čist, zdrav planinski zrak, ki ni napojen s parfumom salonov niti z dišavami iz umetnih gredic. V primeri z elegantnimi ter briljantnimi verzi Vrchlickega, Čecha in Zeyera so nekateri verzi Adámkovi sicer nekako trdi, grčavi, vendar se jih bravec kmalu privadi. Zeló krasne so pesmi „Bludičky a světla“, „Váhy“, „Svatá práce“, „Vrby“, „Pohřeb na saních“ in „Pohřbený hřbitov“.

Ant. Klášterský: **Cestou podle moře.** Kniha básní. V Praze. Nákladatelství družstvo „Máje“. 1902. 80. Cena K 2.40. — Morje, njega neskončni mir in skrito življenje ter njegova grozna jeza — koliko neizcrpnega gradiva za pesnika! Klášterský je segel v to poezijo. Svojo knjigo je nazval po uvodni pesmi „Cestou podle moře“. Izprehaja se na obrežju Italije, ali pri tem se njegov duh tudi spominja domovine. Iz verzov, polnih harmonije in milobe, vam dehté naproti sladki vonji Italije, s pesnikom blodite po mehkejšem morskem pesku, ž njim gledate jutranjo krasoto morja, poslušate šumljanje in jezo njegovo, izprehajate se po Florenciji, Veroni itd. Polagoma pa opazite,

da vas pesnik ne vodi samo ob obrežju južnega morja: njegovo morje se začenja razširjati v morje celega življenja, ki nas vse obkroža s svojimi izpremembami in nevarnostmi. Pisatelj pozna, kaj je boleš, kaj je trud in delo. Njegovo rešilno upanje tiči v globokem družinskem čustvu, katero se kaže v ljubezni do staršev, soproge in otroka. Zlasti svoji soprogi in svojemu otroku posvečuje pesnik verze, ki so polni iskrenega čustva. Kdor išče v le-ti pesniški zbirki več nego samo kratkega časa, kdor v nji išče globokosti misli in dušeslovne vivisekcije, tisti z zbirko ne bo zadovoljen. Ali kar se mene tiče, zmerom rad čitam pesmi Klášterskega, ker so to verzi, o katerih piše francoski pisatelj O. Mirbeau: „Ce, qu'il y a de sublime dans les vers, c'est qu'il n'est point besoin d'être un savant pour les comprendre et pour les aimer... au contraire... Les savants ne les comprennent pas et, la plupart du temps, ils les méprisent, parce qu'ils ont trop d'orgueil... Pour aimer les vers, il suffit d'avoir une âme... une petite âme toute nue comme une fleur... Les poètes parlent aux âmes des simples, des tristes, des malades... Et c'est en cela qu'ils sont éternels... To, kar je vzvišenega v verzih, obstoji v tem, da ni treba biti učenjak, da bi jih človek razumel in ljubil... nasprotno: Učenjaki jih ne razumejo, največkrat jih prezirajo, zato ker so polni napuha. Da se verzi razumejo, je dovolj, imeti dušo, dušo popolnoma čisto kakor cvet... Pesniki govorijo dušam preprostim, žalostnim, bolnim... In v tem je njih večnost.“

Adolf Velhartický: **Ghisola**. Epická básněn. Král. Vinohrady. Nákladem Moderního života. 1902. — Odkar je Zeyer umrl, se ni prikazala v češkem slovstvu daljša epična pesem. Zeyer je bil zadnji, ki jo je negoval. Pisatelj „Ghisole“ je brzkone mislil, da že zbok tega čitateljem zelo ustreže. — V predgovoru pove, odkod je vzel gradivo za svojo pesem. Vzel ga je iz ene tercine Dantovega Pekla, ki slôve:

„Věř, já jsem onen, jímž Ghisola krásná
se podobila Marchesove vůli
jak hnusná ona zvěst dí mnohohlasná.“

Oni zavrženec, ki tako govori, je Venedico Caccianimico iz Bologne, ki je svojo sestro Ghisolo prodal ferarskemu plemenitašu Obizzu d'Este. Iz tega je Velhartický naredil celo pesem, v kateri se Ghisola opeva kot vzor čistosti in nedolžnosti, tako da se rajši sama umori, kakor da bi se vdala pohotnosti ferarskega plemenitnika. — Celo delo je sicer zanimivo pisano, ali vendar mu nedostaja prave

moči in živahnosti; razen tega ga katoliškim čitateljem ne morem priporočiti zaradi tega, ker je v njem sirova žalitev sv. Očeta.

M. Jahn: **Udolím života**. Povídky. V Praze. 1902. Nakladatel J. Ottov. — Jahnove „Povídky“ spadajo med boljše povesti. Predmeti so vzeti iz češkega vaškega življenja. V knjigi je dvanajst povestic, izmed katerih so najboljše: „Svědomy“, „Příživník“, „Ztracené stopy“, „Dvojí cestou“, „Rozpadlé kulisy.“ Zlasti ginljivi sta črtici „Příživník“ (o bratski ljubezni) in „Ztracené stopy“, kateri je vzet predmet iz otroškega življenja. Knjigi bi morda bolje pristojal naslov: „Z lidské bídy“, ker opisuje cela bodisi dušno bodisi telesno revščino in bedo. Vse v povesticah pa je dušeslovno utemeljeno, na svojem mestu ter zanimivo in resnično. Fr. Štingl.

POLJSKA.

Davnost in pomen poljskega jezika.

Ob času narodnih borb se morajo narodi ozirati v svojo preteklost, da znajo ceniti dragocenost svojih posestev in zakladov, katere morajo braniti, in da v tem dobijo novega poguma in nove podpore za bodočnost. Poljski narod se je v borbah za svoj obstanek rad oziral v svojo politično preteklost, mnogo premalo se je pa oziral v preteklost svojega najvažnejšega narodnega zaklada: v preteklost svojega jezika. Ko so se drugi slovanski in neslovanski narodi trudili, da bi dali svojemu jeziku kolikor mogoče samoroden značaj in ga očistili onih primesi, ki se ne vjemajo z duhom jezika, so Poljaki preveč zanemarili splošno zgodovinsko in slovansko filologijo, ker so se zavedali starosti in razvitosti svojega lastnega književnega jezika.

Na kulturno važnost zgodovine poljščine je v preteklem letu opozoril svoje rojake znani poljski literarni zgodovinar dr. Aleksander Brückner, ko je dné 18. oktobra v Krakovu predaval o davnosti in pomenu poljskega jezika.¹⁾ Govoril je o jeziku vkolikor je nerazdružljivo zvezan s kulturo kot sredstvo in orodje omike in književnosti. Kulturno stališče jezika je velikega pomena, ker se ravno kulturno stanje jezika dá z največjo določnostjo preračunati in se ne more falzificirati.

Pri nas, pravi dr. Brückner, imamo razna obrambna društva, nimamo pa društva, ki bi

¹⁾ Predavanje je objavil varšavski dnevnik „Słowo“, št. 254, 255 in 256.